

Pilot Omgevingswet Noordwest Friesland

---

14 april 2018

Aanleiding

Op 19 april 2017 organiseerde de Commerciële Club Noordwest Friesland ([CC-NWF](#)) een avond met leden, raadsleden, wethouders en burgemeesters van een viertal gemeenten. De inzet was: een regelvrije zone. Ondernemers hebben volop ideeën. Veelal moeten ze zich door een woud aan regels en ellenlange procedures heen werken om deze te kunnen realiseren. De ingewikkeldheid moet kleiner, zo werd gezegd. Bedrijven willen zich op gezonde wijze kunnen ontwikkelen, in een gebied waar vraag en aanbod in de arbeidsmarkt beter dan nu het geval is, op elkaar aansluiten. Daarvoor moeten diep ingesleten sporen worden verlaten. Een groep van circa vijftien mensen is na 19 april aan de slag gegaan om dit idee een stap verder te brengen.

Talrijke transities

Bij de verkenningen is ook gekeken naar de uitdagingen voor de lokale overheden in de leefomgeving. Het gaat in noordwest Friesland o.a. om de energietransitie, adaptatie aan klimaatverandering en bodemdaling, het uitwerken van de circulaire economie, het vergroten van de biodiversiteit, het anticiperen op demografische ontwikkelingen en het op peil houden van voorzieningen in dorpen. Al met al heel wat. En dan loopt er ook nog een transformatie in het sociale domein. Alles hangt met alles samen. Daarbij is overduidelijk dat traditionele overheidssturing – het systeem van de regels en de pegels – niet meer werkt, of in ieder geval verre van toereikend is. Overheden, ondernemers en inwoners moeten het gezamenlijk oppakken. Geconcludeerd is dat de Omgevingswet, die naar alle waarschijnlijkheid 1 januari 2021 in werking treedt, kansen biedt om de verschillende vraagstukken en uitdagingen met elkaar te verbinden. De geest van de Omgevingswet sluit aan op wat we in noordwest Friesland graag willen.

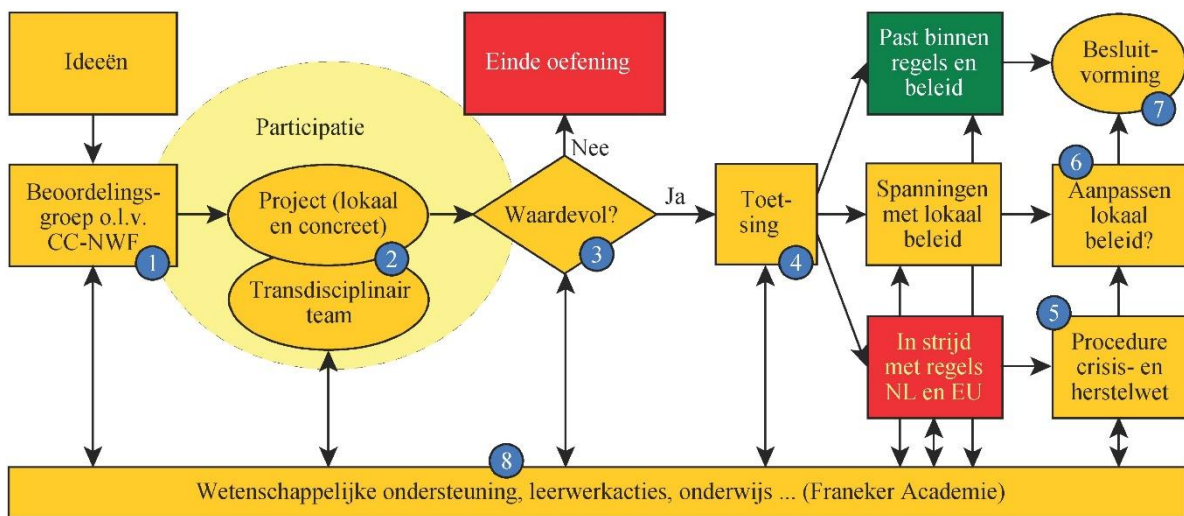
De pilot

In wisselwerking tussen CC-NWF, gemeenten, Rijk, provincie en Wetterskip is een pilot vormgegeven. Het schema in Figuur 1 geeft aan het proces verloopt. De punten in het schema (1 t/m 8) worden kort toegelicht.

1. Ideeën die leven bij ondernemers worden in beeld gebracht. Het gaat om lokale en concrete plannen die verder reiken dan alleen eigenbelang, waarbij de ondernemer qua procedures al regelmatig hun neuzen hebben gestoten. Deze worden voorgelegd aan een beoordelingsgroep, onder voorzitterschap van de CC-NWF. Deze groep regelt de

dosering. Er moet niet direct teveel hooi op de vork worden genomen. De praktijk tot nu toe leert dat niet alleen ondernemers met plannen komen, maar ook groepen bewoners.

2. Als een project in de pilot is opgenomen, wordt een transdisciplinair¹ team samengesteld. De teamleden worden geselecteerd op basis van kennis, niet zozeer op basis van belang. Ze krijgen veel ruimte: alle regels en protocollen die van toepassing zijn op het idee worden tijdelijk aan de kant geschoven. Er wordt een beroep gedaan op nuchter denkwerk. Als de teamleden hun hart volgen en streven naar praktische wijsheid, waar komen ze dan uit? Omdat het om een pilot voor de Omgevingswet gaat, is participatie geen vrijblijvend nummer. Velen denken bij participatie aan participatie van bewoners, maar aan de basis hebben we het hier over [overheidsparticipatie](#).

Figuur 1. Concept processchema (gereed 1 januari 2021)

3. Bij het product dat het team oplevert wordt instantie nagegaan of het waardevol is. Is dit wat we met z'n allen willen? Ontstaan er kansen voor de betrokken ondernemer? Levert het extra werkgelegenheid op? Biedt het kansen voor mensen met afstand tot de arbeidsmarkt? Draagt het bij aan de kwaliteit van de leefomgeving (water, bodem, lucht, biodiversiteit, et cetera)? Levert het een impuls voor de genoemde transitie? Waarderen de omwonenden het? Als daarvan geen sprake is, of slechts in zeer geringe mate, is het einde oefening. Uiteraard is het financieel sluitend krijgen van de business case ook van belang. Figuur 2 kan hierbij als hulpmiddel worden gebruikt.
4. Is het wel een waardevol project, dan wordt de regels en het beleid, die tijdelijk aan de kant zijn geschoven, alsnog in beeld gebracht. Er wordt getoetst. Daarbij zijn drie mogelijkheden aanwezig:
  - a. Er zit zoveel rek in de regels en het beleid dat het project zonder verdere problemen kan worden geïmplementeerd. De ervaring leert dat het vaak niet alleen om regels gaat, maar ook om de interpretatie van regels.

¹ Transdisciplinair wil zeggen dat de teamleden over de grenzen van hun eigen vakgebied heen kijken, vanuit interesse voor wat anderen weten en kunnen.

- b. Er kan sprake zijn van spanningen met lokaal beleid. Verordeningen van gemeenten en/of provincie staat realisatie in de weg.
- c. De uitwerking van het projectidee is in strijd met nationale regels en beleid, of met regels en beleid vanuit de EU.

Figuur 2. Twaalf aspecten (vrij naar Herman Dooyeweerd).

5. In principe betekent het in strijd zijn met EU-regels dat het project eindigt, althans deels niet kan worden uitgevoerd. Echter, het kan gaan om een nationale of lokale uitwerking van het EU-beleid en dan zijn er wel weer mogelijkheden. Gaat het om nationale regels en beleid, dan is het noodzakelijk de procedure van de crisis- en herstelwet te doorlopen. Goedkeuring loopt dan formeel via de Tweede Kamer. Tot aan de invoering van de Omgevingswet blijft deze situatie bestaan.
6. Als een goed idee niet kan worden gerealiseerd vanwege spanningen met lokaal beleid, dan is wellicht gewenst dit lokale beleid aan te passen. Als je iets niet kunt wat we met z'n allen wel graag willen, moet het mogelijk worden gemaakt. Dat is ook het moment waarop overbodige en/of verouderde regels kunnen worden geschrapt, vooral als deze sowieso geen betekenis meer hebben op het moment dat de Omgevingswet in werking is getreden. De lokale overheden kunnen gezamenlijk hiertoe besluiten. Geleidelijk wordt het woud aan regels en procedures zo uitgedund.
7. Het is gewenst ter bekrachtiging en afronding een formeel besluit te nemen als een waardevol project het gehele proces heeft doorlopen en daadwerkelijk kan worden gerealiseerd. Zo ontstaat er bij de beoordelingsgroep (stap 1) weer ruimte extra ideeën binnen de pilot te geleiden.
8. Het is van belang de interacties tussen betrokkenen zo goed mogelijk vast te leggen, zodat ervaringen kunnen worden overgedragen en er leerpunten worden benoemd die voor belang zijn voor andere gemeenten, waterschappen en provincies in Nederland. Daarom wordt parallel aan het proces een wetenschappelijke ondersteuning georganiseerd. Naast wetenschap gaat het ook om leerwerkacties en onderwijs, mede gericht op het prikkelen van jongeren om in de eigen regio werk te zoeken en vraag en

aanbod in de arbeidsmarkt op elkaar af te stemmen. Gedacht wordt een deel van deze acties te beleggen bij de Franeker Academie.

De verwachting is dat in het begin relatief kleine projecten in het proces worden betrokken – ‘quick wins’ om ervaring op te doen – en dat geleidelijk de kraan aan het begin wordt opgedraaid, waarbij de complexiteit van de projecten toeneemt. Tegen de tijd dat de Omgevingswet daadwerkelijk in werking treedt, is noordwest Friesland volledig op stoom gekomen. Het implementeren van de wet is namelijk geen doel op zich, maar een steun in de rug van wat we hier zelf graag willen realiseren.

Figuur 3. Het ondertekende document op 23 maart 2018.

Speech Act op 23 maart 2018

Op 23 maart is in het Botniastins te Franeker – het gebouw van de Franeker Academie) een minisymposium rond deze pilot georganiseerd, waarin Rijk (Aan de slag met de Omgevingswet), provincie, de gemeenten Waadhoeke en Harlingen en Wetterskip Fryslân de pilot is bekrachtigd. Het proces is onomkeerbaar gemaakt. Intenties worden omgezet naar acties. De CC-NWF was gastheer op deze feestelijke dag.